

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย มีประวัติย้อนหลังนานตั้งแต่ก่อนมีการศึกษาในระบบโรงเรียนถึงแม้ว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยจะพัฒนาก้าวหน้าไปมากในปัจจุบัน แต่ก็มีเด็กเพียงส่วนน้อยเท่านั้นมีโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมในสถานศึกษาปฐมวัย ด้วยเหตุนี้สิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัยในอนาคต คือ ความพยายามในการกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กวัย 3-5 ปี กล่าวคือ เด็กไทยทุกคนควรมีโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมในสถานศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ ทั้งนี้โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเด็ก นอกจากนี้คุณภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัยก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เราควรให้ความสนใจ ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาปฐมวัยจำนวนมากเร่งเด็กให้อ่าน เขียนและคิดเลข โดยผ่านการทำแบบฝึกหัดมากกว่าการมุ่งพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งการเรียนรู้ทักษะการเข้าสังคม การสื่อสารและการรับฟังผู้อื่น (นภเนตร ธรรมบวร. 2546 : 111) ดังนั้นการพัฒนามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่อยู่ในครรภ์ ช่วงปฐมวัยและต่อเนื่องตลอดชีวิต เวลาที่สำคัญและจำเป็นที่สุดในการพัฒนาสมองคือในช่วง 5 ปี แรกของชีวิต และการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ที่ยั่งยืน และป้องกันปัญหาสังคมในระยะยาว จำเป็นต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่ปฐมวัย โดยเน้นให้ครอบครัวเป็นแกนหลักและชุมชนเป็นฐานที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนาเลี้ยงดูเด็กทุกชั้นตอนเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี (เด็กปฐมวัย) เป็นช่วงอายุที่มีอัตราของการพัฒนาการสูง ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ดีและถูกต้องตามหลักจิตวิทยาและหลักวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เด็กก็จะพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ

สรุปได้ว่าช่วงเวลาที่สำคัญและจำเป็นที่สุดในการพัฒนาสมองคือในช่วง 5 ปี แรกของชีวิต เด็กที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาอย่างถูกต้องในช่วงเวลานี้เมื่อพ้นวัยนี้แล้ว โอกาสจะเตรียมพร้อมเด็กให้มีประสิทธิภาพทำได้ยากด้วยเหตุนี้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูผู้เลี้ยงดูเด็กต้องมีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กในช่วงวัย 0-5 ปี ต้องสามารถเลี้ยงดูจัดประสบการณ์พัฒนาเด็กให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย (อายุ 0-5 ปี) แต่ก็ยังไม่สามารถจัดบริการได้ครอบคลุม

ทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการประเมินพบว่าสถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้ง การอนุบาลศึกษาในโรงเรียนยังต้องปรับปรุงคุณภาพทั้งในด้านการบริหารจัดการ วิธีการเลี้ยงดูผู้ดูแลเด็กยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ขาดการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานและไม่มี การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพที่ เหมาะสมและถูกต้องตามหลักวิชา สภาพการณ์ในเรื่อง เด็กปฐมวัยและครอบครัวในปัจจุบันอยู่ในภาวะวิกฤต จึงจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างเร่งด่วน เริ่มตั้งแต่การให้การศึกษาสำหรับคู่สมรสใหม่ ผู้เตรียมตัวเป็นพ่อแม่ การตั้งครรภ เพื่อพัฒนาการเป็นพ่อแม่ที่ดี มีคุณภาพอันจะเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาเด็กในระยะยาวต่อไป นอกจากนี้ต้องมีการกำหนดคุณภาพมาตรฐานของสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (อายุ 3-5 ปี) เพื่อให้บริการที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา. 2546 : 1)

เนื่องจากการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไม่ว่าจะเป็ นอดีต ปัจจุบันหรือในอนาคต ก็ตาม ต้องคำนึงถึงพัฒนาการในทุกด้านของเด็ก กิจกรรมหรือการจัดประสบการณ์ประกอบ การเรียนการสอนต้องถือว่าผู้เรียนเป็นสำคัญ ความต้องการของผู้เรียนก็เป็นอีกจุดหนึ่ง ที่ผู้สอน ต้องตระหนักถึงความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนไป การปลูกฝังค่านิยมของเยาวชนจะต้องยึดหลักการพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เป็น คนดีเป็นคนเก่งและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 แทนหลักสูตร ก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 เพื่อให้สถานศึกษาหรือสถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัดนำ หลักสูตรฉบับนี้ไปใช้ หลักสูตรดังกล่าวตั้งอยู่บนปรัชญาที่ว่า “การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนอง ต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบท สังคม-วัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิต ให้เด็กพัฒนาไป สู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม” (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 1-3)

การศึกษาเอกชนได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญในการช่วยจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อน ประถมศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและตามความ จำเป็นที่ต้องพัฒนาประเทศ โดยรัฐได้ให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาได้อย่างเต็ม ความสามารถตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 12 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับ ที่ 2 พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวางดังนี้ นอกเหนือจากรัฐ เอกชนและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรมหาชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง

ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 6) และการศึกษาเอกชนสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ในแง่ของทางเลือกและการเพิ่มโอกาสในการศึกษา ซึ่งทดแทนส่วนของรัฐที่ไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงการตอบสนองของการศึกษาเอกชนในเชิงคุณภาพทางวิชาการ ความสามารถเฉพาะด้าน ระเบียบวินัย คุณธรรม การอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ความใกล้ชิดกับชุมชน รวมทั้งมีบทบาทช่วยเหลือ ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาสในสังคมและการสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ ในภาวะของประเทศปัจจุบันซึ่งโรงเรียนเอกชนเป็นหน่วยงานหนึ่งจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษาให้ได้ทั้งปริมาณ และคุณภาพ อย่างไรก็ตามโรงเรียนเอกชนทั้งหลายก็ยังเผชิญปัญหาต่าง ๆ เป็นอันมาก

จากสภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้จัดการบริหารเตรียมความพร้อมทุกด้านแก่เด็กอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่จะให้เด็กเรียนหนังสือและเน้นพัฒนาด้านความรู้ เนื้อหาสาระ ทำให้เด็กที่ได้รับบริการเตรียมความพร้อมในลักษณะดังกล่าวมีปัญหาในด้านการปรับตัว ด้านจิตใจ อารมณ์และบุคลิกภาพ รวมทั้งนักเรียนบางคนไม่ได้รับมาตรฐานในบางด้าน ครูสอนตามหนังสือมากกว่าคิดถึงมาตรฐานคุณภาพของผู้เรียน ผู้บริหาร/ครูไม่ค่อยสนใจการวางแผนการสอน ผู้เรียนแต่ละคนไม่ได้รับการส่งเสริมให้เรียนรู้เต็มศักยภาพ การวัดผลประเมินผลไม่ได้มุ่งตรงต่อมาตรฐานคุณภาพ ไม่มีภาระใจใส่ กำกับ พิจารณาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบปัญหาที่เกิดจากระบบโรงเรียน ดังนี้ ปัญหาด้านหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่และการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ปัญหาด้านห้องเรียนขาดการซ่อมบำรุงรักษา อาคารเรียนเก่าไม่ดึงดูดความสนใจของเด็กและผู้ปกครอง เครื่องเล่นสนามมีไม่เพียงพอ ครูดูแลเด็กไม่ทั่วถึง ทำให้มีอุบัติเหตุ ห้องน้ำห้องส้วมไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็กผู้บริหารและครูไม่มีการร่วมกันวางแผนประเมินผลนักเรียนล่วงหน้า ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนทั้งสิ้น

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้รับใบอนุญาตและครูใหญ่โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนาโรงเรียนเอกชนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับจากชุมชนและผู้รับบริการ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กได้รับการพัฒนาในทุกด้านตามหลักสูตรปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ที่กำหนดไว้ และเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาภาคพื้นดิน เขต 1 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาภาคพื้นดิน เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาภาคพื้นดิน เขต 1

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเอกชน ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการศึกษาค้นคว้าใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเอกชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารในโรงเรียนเอกชนในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเอกชน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการบริหารจัดการโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา 2546 มีอยู่ 4 ด้าน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2546 : 26) คือ

1. ด้านวิชาการ
2. ด้านงบประมาณ

3. ด้านการบริหารงานบุคคล
4. ด้านการบริหารทั่วไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 387 คน จาก 11 โรงเรียน แยกเป็นผู้บริหารจำนวน 33 คน และครูผู้สอน จำนวน 354 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 219 คน จาก 11 โรงเรียน เป็นผู้บริหาร จำนวน 33 คน และครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนจำนวน 186 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นและกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพ แบ่งเป็นผู้บริหารและครูผู้สอน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 แบ่งออกเป็น 4 ด้าน

3.2.1 ด้านวิชาการ

3.2.2 ด้านงบประมาณ

3.2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

3.2.4 ด้านการบริหารทั่วไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหาการจัดการศึกษา หมายถึง อุปสรรคและข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่ทำให้การจัดการศึกษาในโรงเรียน เอกชนปฏิบัติงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
2. โรงเรียนเอกชน หมายถึง สถานศึกษาที่ดำเนินการโดยเอกชนซึ่งเปิดรับนักเรียนเฉพาะระดับอนุบาลและโรงเรียนที่เปิดรับนักเรียนทั้งระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

3. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการและครูใหญ่โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1
4. ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอนและครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1
5. ปัญหาการจัดการศึกษา หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้อง อันเป็นมูลเหตุทำให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ไม่บรรลุตามเป้าประสงค์หรือขาดประสิทธิภาพ
 - 5.1 ด้านวิชาการ หมายถึง กลุ่มงานในสถานศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดกลุ่มงานด้านวิชาการ ดังนี้ หลักสูตรและการสอน การนิเทศและพัฒนาคุณภาพการสอน กิจการและกิจกรรมนักเรียน ห้องสมุดสื่อและเทคโนโลยี การวัดผลประเมินผล รวมทั้งวิชาการกับชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งกลุ่มงานดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
 - 5.2 ด้านงบประมาณ หมายถึง นโยบายหรือแผนการจัดหารายได้และกองทุนโรงเรียน ผลประโยชน์ที่ได้รับรวมทั้งค่าธรรมเนียมการเรียนหรือค่าธรรมเนียมอื่นที่ผู้ปกครองต้องจ่ายให้แก่ทางโรงเรียน
 - 5.3 ด้านการบริหารงานบุคคล หมายถึง การบริหารงานการวางแผนกำลังคน สรรหาคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้งและระบบทะเบียนบุคคล รวมทั้งงานสวัสดิการของครูผู้สอนระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1
 - 5.4 ด้านการบริหารทั่วไป หมายถึง การให้บริการต่าง ๆ ที่โรงเรียนพึงจัดให้แก่ นักเรียน เช่น งานกิจกรรมต่าง ๆ อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย บริการรถรับส่งนักเรียน ประชาสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน อาหารโภชนาการและอนามัยโรงเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นข้อเสนอเทศสำหรับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เป็นแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น